

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет
Кафедра етнології та краєзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з науково-педагогічної та
навчальної роботи
Тарас ПШЕНИЧНИЙ
2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія українського та зарубіжного туризму
для студентів

галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 032 Історія та археологія
освітній рівень перший (бакалаврський)
освітня програма Краєзнавство, екскурсознавство та історичко-культурний туризм
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання	<u>денна</u>
Навчальний рік	<u>2022/2023</u>
Семестр	<u>5</u>
Кількість кредитів ECTS	<u>4</u>
Мова викладання, навчання та оцінювання	<u>українська</u>
Форма заключного контролю	<u>екзамен</u>

Викладач:

Терес Наталія Володимирівна, кандидатка історичних наук, доцентка,
доцента кафедри етнології та краєзнавства

Пролонговано: на 2023/2024 н.р. Терес Наталія Володимирівна «28» 08 2022 р.
на 20__/20__ н.р. _____ («__» __ 20__ р.

КИЇВ – 2022

Розробниця:

Терес Наталія Володимирівна, кандидатка історичних наук, доцентка,
доцентка кафедри етнології та краєзнавства.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри етнології та краєзнавства

 проф. Капелюшний В.П.

Протокол № 13 від «30 » червня 2022р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол №7 від «26» серпня 2022 року

Заступник голови науково-методичної комісії доц. Купчик О.Р.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – опанувати комплексом знань щодо основних етапів та характеристик розвитку світового та українського туризму впродовж століть, його чинників та проявів, впливу культурних, освітніх, науково-технологічних, глобалістичних чинників на зміну видів туризму та його масштаби.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* основні події в історії України та всесвітньої історії.
2. *Вміти* аналізувати, опрацьовувати наукову літературу, зокрема й іноземну, проводити пошукову роботу у бібліотеках.
3. *Володіти елементарними навичками* аналізу явищ матеріальної і духовної культури, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Курс складається з *двох змістових модулів*.

Перший ознайомлює з періодизацією історії туризму, еволюцією його форм і видів впродовж історичних епох, ролі освіти, географічних мандрів, освіти, торгівлі та транспорту для розвитку туристичної справи.

Другий модуль присвячено вивченню історії туризму в хронологічному проміжку ХІХ – початку ХХІ століття, появи масового туризму, формування системи туристичної освіти та особливостей туризму в глобалізованому світі; аналізуються особливості розвитку туризму.

4. Завдання (навчальні цілі): полягають у забезпеченні цілісних знань щодо витоків туризму в історії людства, динаміки розвитку подорожей, їх цілей, завдань і соціокультурних наслідків; аналіз історії туризму у зв'язку з певним типом культури, розвитком географії подорожей і туризму в різні періоди історії; виявлення передумов становлення організованого туризму; розкриття особливостей вітчизняного туризму, його історії та розвитку на всіх етапах, аналіз сучасного стану українського туризму.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1.	<i>Знати</i> основні періоди становлення та розвитку мандрівництва та туризму.	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>	<i>індивідуальне завдання (реферат)</i>	5
1.2.	<i>Знати</i> категоріальний апарат наукової дисципліни, основні події в історії подорожування та туризму, персоналії.	<i>лекція, семінар, самостійна робота</i>	<i>контрольна робота з тем ЗМ 1 (тест) усне</i>	10

середовищі.									
ПРН 10. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології (зокрема, краєзнавства та історико-культурного туризму), а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.	+	+	+	+	+	+	+		+
ПРН 17. Вміти розробляти екскурсії та тури історико-культурного спрямування.	+	+	+	+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест): РН 1.3. – 10 балів/5 балів*.
2. Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 1.5. – 10 балів/ 5 балів.
3. Індивідуальне завдання 1: РН 1.1. – 5 балів/ 3 балів.
4. Індивідуальне завдання 2: РН 1.6. – 5 балів/ 3 балів.
5. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ 1): РН 1.2, 3.1. – 10 балів/ 5 балів.
6. Оцінювання роботи під час семінарських занять (ЗМ 2): РН 1.4., 3.2. – 10 балів/ 5 балів.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання: екзамен.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані за модульні контрольні роботи; бали, отримані за виконання індивідуальних завдань; бали, отримані за роботу на семінарських заняттях).

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1 –5, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 6 –10.

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою.

<u>Змістовий модуль 1.</u> Історія туризму від найдавніших часів до кінця XVIII століття	<u>Змістовий модуль 2.</u> Історія українського та зарубіжного туризму у XIX – на початку XXI століття.	Екзамен
30 залікових балів (максимум)	30 залікових балів (максимум)	

Самостійна робота (виконання індивідуально го завдання)	Семінари	Модульний контроль	Самостійна робота (виконання індивідуально го завдання)	Семінари	Модульний контроль	40 балів (максимум)
10 (максимум)	10 (максимум)	10 (максимум)	10 (максимум)	10 (максимум)	10 (максимум)	

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем, так і деяких розділів тем програми курсу. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється під час семінарських занять, оцінювання індивідуальних завдань (реферат, есе), модульних контрольних робіт, підсумкової контрольної роботи.

Упродовж семестру оцінюється робота студента *під час кожного семінару* (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість отримати від 1 до 5 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 2 бали;
- логіка викладення 1 бал;
- використання основної і додаткової літератури 1 бал;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 1 бал.

Виконані індивідуальні завдання (реферат та есе) студент подає викладачеві не пізніше ніж за два тижні до проведення модульного контролю з відповідного Змістового модулю, зокрема, **Індивідуальне завдання 1** (орієнтовно до 15 жовтня) і **Індивідуальне завдання 2** (орієнтовно до 25 листопада).

Критерії оцінки **Індивідуального завдання 1 (реферат):**

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 9-10 балів;
- обґрунтоване розкриття проблеми 7-8 балів;
- тема розкрита неповно 5-6 балів;
- реферат суто компілятивного рівня 3-4 бали;
- розкритий лише окремий аспект 1-2 бали.

Теми рефератів викладач пропонує студентам на першому семінарському занятті (орієнтовно перша декада вересня).

Критерії оцінки **Індивідуального завдання 2 (есе):**

1. глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 9-10 балів;
2. обґрунтоване розкриття проблеми 7-8 балів;
3. тема розкрита неповністю, обмежена джерельна база та обґрунтування 5-6 балів;
4. робота переважно компілятивного рівня 3-4 бали;
5. розкритий лише один окремий аспект теми 1-2 бали.

Тематику есе викладач пропонує студентам на першому семінарському занятті модулю (орієнтовно остання декада жовтня).

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **модульні контрольні роботи (МК)**, зокрема, **Контрольна робота ЗМ1** (остання декада жовтня) і **Контрольна робота ЗМ2** (остання декада листопада).

Участь студентів в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі. Тест містить 20 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 0,5 бала. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за МК – 10 балів. Студент, який не виконав вимоги по самостійній роботі, не допускається до складання МК, і даний модуль йому не зараховується.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Екзаменаційний білет містить два завдання, кожне з яких оцінюється в 20 балів.

Критеріями оцінювання відповіді є:

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	19-20
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	16-18
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	13-15
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	10-12
Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми	7-9
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу	4-6
Відповідь має значні помилки	1-3

Умовою допуску до екзамену є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 20 балів (**критично-розрахунковий мінімум**). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт. **Рекомендований мінімум** для допуску до екзамену – 36 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль1	Змістовий модуль2	Екзамен	Підсумкова оцінка
Мінімум	18	18	24	60
Максимум	30	30	40	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та семінарських занять.

Назва теми	Кількість годин		
	Лекції	Семінари	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Історія туризму від найдавніших часів до кінця XVIII століття.			
Тема 1. Предмет і завдання дисципліни. Туризм як глобалізована система.	2	-	8
Тема 2. Мобільність та засоби переміщення в первісному суспільстві.	2	2	8
Тема 3. Подорожі у Стародавньому світі: основні види, соціальний склад, транспорт та інфраструктура.	2	2	8
Тема 4. Подорожі та відкриття в епоху Середньовіччя (V–перша половина XV століття). Розвиток паломництва. Хрестові походи.	2	2	8
Тема 5. Мандрі та Великі географічні відкриття у другій половині XV – XVIII ст. Світові торговельні компанії як «локомотиви» пізнання світу.	2	-	8
Модульна контрольна робота	2	-	-
Змістовий модуль 2. Історія українського та зарубіжного туризму у XIX – на початку XXI століття.			
Тема 6. Нові практики організації дозвілля у XIX столітті.	2	2	8
Тема 7. Зародження масового туризму. Розвиток готельного бізнесу та транспортного сполучення (XIX – початок XX ст.)	2	2	8
Тема 8. Основні тенденції розвитку світового туризму у XX – на початку XXI століття.	2	2	8
Тема 9. Туризм на українських землях з кінця XIX до початку XX ст. Туризм в УРСР.	2	2	8
Тема 10. Туризм в сучасній Україні.	2	2	8
Підсумкова модульна контрольна робота	2		
Разом	24	16	80

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 24 год., семінари – 16 год., самостійна робота – 80 год.

9. Рекомендована література:

Основна:

1. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: Навчальний посібник. К., 2013.
2. Історико-культурний туризм: український та світовий досвід. Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції (Київ, 5 квітня 2019 р.) / Редкол.: О. П. Реєнт (голова), В. П. Капелюшний, І. К. Патриляк, О. П. Гончаров, Н. В. Терес. К., 2019.
3. Історико-культурний туризм: український та зарубіжний досвід. Збірник матеріалів Другої міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 11 лютого 2022 р.) / Редкол.: І. Патриляк (голова), М. Маркова, О. Реєнт, В. Капелюшний, І. Ілієв, О. Гончаров, М. Казьмирчук, Р. Конта, А. Коцур, В. Пилипенко, Н. Терес. К., 2022.
4. Любіцева О.О., Шпарага Т.І. Музейний туризм. Навчальний посібник. К., 2021.
5. Остапчук В.В., П.Ф. Коваль, Г.П. Андреева. Історія туризму: Навчальний посібник. Ніжин: 2008.
6. Рутинський М.Й. Замковий туризм в Україні: навчальний посібник. Київ, 2007.
7. Сапелкіна З.П. Релігійний туризм: навчальний посібник. К., 2009.
8. Устименко Л. М.,Афанасьєв І. Ю. Історія туризму: Навчальний посібник. К., 2008.
9. Федорченко В.К., Дьорова Т.А. Історія туризму в Україні: Навч. посібник. К., 2002.

Додаткова:

1. Другі києвознавчі читання: історія та етнокультура. До 100-річчя Української революції 1917–1921 рр. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 29 березня 2017 р.) / Редкол.: О. П. Реєнт (голова), В. П. Капелюшний, І. К. Патриляк, М. В. Борисенко, А. П. Коцур, О. П. Гончаров, Н. В. Терес. К., 2017.
2. Зубко А.М. Опис Русі-України західноєвропейськими подорожниками Платона Карпіні та Віллемом Рубруком (XIII ст.) // Туристично-краєзнавчі дослідження. Вип. 1; Ч. 2. К.,1998. С. 270–280.
3. Любіцева О.О., Романчик С. П. Християнське паломництво до Святої землі (Ретроспективний аналіз організаційних засад) // Туристично-краєзнавчі дослідження. Вип. 3. К., 2000. С. 191–203.
4. Музеї. Меценати. Колекції: зб. наук. праць / під ред. Супруненко О. Б. Полтава, 2000.
5. Треті києвознавчі читання: історія та етнокультура. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 27 березня 2020 р.) / Редкол.: О.П.Реєнт (голова), В.П.Капелюшний, І.К.Патриляк, О.П.Гончаров, Н.В.Терес. К., 2020.
6. Києвознавчі читання: історичні та етнокультурні аспекти. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка та 250-річчю від дня народження Максима Берлінського (Київ, 27 березня 2014 р.) / Редкол.: О. П. Реєнт (голова), В. П. Капелюшний, О. П. Гончаров, Н. В. Терес. К., 2014.

7. Непомнящий А.А. Кримський гірський клуб і розвиток краєзнавчого туризму в Криму (кінець XIX - початок XX ст.) // Туристично-краєзнавчі дослідження. Вип. 1; Ч. 2. К.: КМ Трейдінг, 1998. С 150-156.
8. Попович С.І. Великий пішоходець // Міжнародний туризм. 1997. № 3.
9. Попович С.І. З історії ділового туризму в Києві в кінці XIX - на початку XX ст. // Внутрішній туризм в Україні: Окремі аспекти. К., 2002. С 130-139.
10. Baugl., SkreA., HeldalT. andJansenO.A. (2019). The Beginning of the Viking Age in the West, Journal of Maritime of Archeology 14, 43-80. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11457-018-9221-3>
11. Coleman, S. andElsner, J. (1995) Pilgrimage: PastandPresentintheWorldReligions. HarvardUniversityPress, Cambridge, Massachusetts.
12. Foster, K.P. (1999) Theearliestzoosandgardens. ScientificAmerican 281(1), 64–71.
13. Pilgrimages in the Middle Ages. A Reader. (2011),ed. by Whalen B.E. University of Toronto Press.
14. Towner, J. andWall, G. (1991) Historyandtourism. AnnalsofTourismResearch 18(1), 71–84.